

Alessandra DI LAURO* – Luc BODIGUEL**
Következtetések***
(III. Bizottság)****

1.1. Túllépni a határokon

Munkánk első részét, úgy néz ki, a jog fejlődése és gondolkodása indította, amely összhangban állhat a „*Túllépni a határokon*” szlogennel. Megpróbáljuk elmagyarázni, hogy mit értünk ezen elképzelés alatt: úgy fest, hogy minden nemzeti jelentés megpróbálja számunkra bemutatni, hogy nézetünket nem lehet kizárólag a nemzeti problémákra és határookra korlátozni. Egyébként az elképzelés aktualitása is megerősíti a világnak és határainak porózus jellegét. Ez a porózus jelleg a tényekben rejlik, amikor figyelembe vesszük a klímát, a környezetet, a természeti erőforrásokat, az alapvető szükségleteket – ahol a határok nélküli jogi megközelítés mindig is egyértelmű volt – vagy pedig az élelmiszerbiztonságot, a mezőgazdasági bérleti szerződéseket, a termelési szerződéseket és a mezőgazdasági termékek értékesítését – ahol a nemzeti megközelítés gyakran előnyben részesült. Ez a porózus jelleg vezet a jogágak, jogok és szerződések rugalmasságának vagy merevségének elemzéséhez és a *soft* vagy *hard law* logikája követésének lehetőségéhez.

A III. számú Bizottság javaslata: az aktuális nagy jogi kérdéseket úgy kell kezelni, hogy közben a különböző országok sokféle kulturális és jogi megközelítései, valamint a helyi döntések és szabályok globális hatásai figyelembe vételre kerüljenek.

1.2. Együttfejlődni a tudománnyal

A gondolatmenet második eleme a GMO, a szabadalmaztathatóság, a klímaváltozás és a mezőgazdasági kockázat körüli számtalan vitákból ered. E gondolatmenet a jog és a tudomány közötti kapcsolatokkal foglalkozik. Úgy tűnik a jog a mintákat követi, mivel a hatóságok továbbra is a tudományos szakvéleményekre várnak. Ezzel összhangban gyakran mutatnak egy semleges és professzionális szakvélemény biztosításának nehézségére még akkor is, amikor hivatásos szakemberekről van szó. Azonban akkor se kell arra a következtetésre jutni, hogy a jog a tudomány nélkül „*működik vagy alkotja magát.*” Szükségünk van a tudományos adatokra. Akkor a jogászok számára számos kérdés merül fel: hogyan lehet figyelmen kívül hagyni

---

* Rapporteur général, Professeur à L'Université de Pise, Dipartimento di Scienze Agrarie, Alimentari e Agro-ambientali

** Rapporteur général, Chargé de recherche au CNRS, Laboratoire DCS, UMR 6297 Université de Nantes/CNR

*** Commission III, XXVIII. Congrès européen de droit rural – 9-12 septembre 2015 Potsdam (Allemagne) organisé sous la direction du C.E.D.R. par la Société Allemande de Droit Agraire

**** Fordította: Seres Eszter Lilla, dr. jur., doktorandusz, ME ÁJK Nemzetközi Jogi Tanszék, e-mail: eszter.seres.92@gmail.com

a mintákat és szakvéleményeket? Hogyan kerülhető el, hogy a tudomány ne fossa meg a jogot mozgásterétől? Hogyan kezelhetőek a lehetséges konfliktusok a jog, valamint az átfogó védelmek és a helyi döntések között, vagy hogyan kerülhetőek el egy túl erős standardizáció negatív hatásai tekintettel arra, hogy a normák hierarchiájának egyszerű alkalmazása ennek fényében már nem elégséges.

A III. számú Bizottság javaslata: tovább kell gondolni a jog szerepét a tudományos szakvéleményekkel szemben összekötve őket anélkül, hogy egymásnak alá lennének vetve.

1.3. Etika és szociális jog a mezőgazdaságban

A tematika, amelynek nagyobb teret kell biztosítani találkozónkon, a jobban megosztott jogi, szociális és etikai megoldások kutatása a mezőgazdasági munkavállalás területén. Ahogy azt tudjuk, a szociális dömping problémája fontos és általánosított. A kifejezést a munkavégzés feltételeiben az emberi jogokat kevésbé figyelembe vevő országokra történő hivatkozásnál lehet használni, ahol a határokon átnyúló szolgáltatások nyújtásához olcsóbb munkaerőt alkalmaznak vagy pedig a termelést a számukra kedvezőbb országokba és jogrendszerekbe helyezik át. Hajlandóak vagyunk ezt a jelenséget az ipari vagy építőipari területeken elfogadni, de e jelenség egyre nagyobb mértékben jelen van és látható a mezőgazdaságban is. Ennek következtében felmerül a védelmet előnyben részesítő államok általi újabb védelmek bevezetése csökkentésének kérdése, és mivel különösen vonatkozik ez kérdés a szociális védelemre és az európai munkajog harmonizált rendszerére, amely valóban kapcsolódik a *soft law*hoz fűződő rugalmas megközelítésének alkalmazásához.

A III. számú Bizottság javaslata: tovább kell gondolni a védelmet előnyben részesítő államok általi újabb szociális védelmek bevezetése csökkentésének vizsgálatában rejlő veszélyeket, valamint tovább kell gondolni szociális védelem és az európai munkajog harmonizált rendszerének következményeit a szociális dömping elkerülése érdekében.